

ÉLETBE VETETT SZÍNHÁZ

Leja Jurišić – Marko Mandić: Together / Budapesti Tavasz Fesztivál, MU Színház

Proics Lilla

2022. máj. 22.

Leja Jurišić és Marko Mandić Semira Osmanagić íróővel, illetve Bojan Jablanovec rendezővel készítették a Together című előadást. A Pekinpah, a Via Negativa produkciójához a Tavasz Fesztiválon a MU Színházban volt szerencsénk. PROICS LILLA ÍRÁSA.

A két performer szünet nélküli hat órán át vizsgálta a színház értelmét és eszközeit, mindenekelőtt azt, hogy mit jelent ennyi időn át testközelben együtt lenni. Ez a hat óra nemcsak kérdés, de válasz is a rém felgyorsult világra, arra, hogy luxus hat órát bármire is szánni. Az időhasználatunk, amely nyilván nemcsak személyes, hanem közösségi is, egyre inkább lebontja az összetartozásainkat, az együttműködéseink alapját, a közös vagy egymással megosztott tereinkben töltött időinket. Ennek a dilemmának legélesebb vizsgálata két ember között történhet – a talán legtágasabb viszonyban: párkapcsolatban.

Mi az, hogy közösséget vállalsz valakivel? Mi az együttélés tétje? Ezt vizsgálták, vizsgálják az alkotók – és fogják vizsgálni továbbra is, amikor játsszák ezt a performance-t, hiszen minden alkalommal más és más történik általuk és velük. Nem úgy más, ahogy az egyébként minden előadóművészeti alkotásra is igaz, hogy pont ugyanaz nem történik meg, hanem konkrétan. Minthogy az alkotók ebben a munkában mindenekelőtt a szabadságot használták és használják az előadás indikátorának, ettől szükségszerűen csak ott és csak akkor történik meg az, amit a rögzített dolgokhoz hozzátesznek. Aligha történik meg még egyszer az életben, hogy valamikor az előadás századik perce után elered a májusi eső, ami miatt az előadók leszaladnak az utcára, hogy amennyire lehet, játékba vigyék a járókelőket és az arra közlekedő autósokat, és aligha fog még egyszer leszaladni egyik társasházi szembeszomszéd pucéran valami maskarával a fején, csak mert a harmadikról kiszúrta, hogy elérkezett a pillanat. Ugyanakkor, felteszem, ez nem az első, és nem is az utolsó eset, hogy extrém módon megnyitnak valamit a jelenlevő szerencsésekben azzal, hogy ennyire szabadon bánnak mindennel. Az egymásra irányuló figyelmük, játékedvük, bármire való hajlandóságuk, kíváncsiságuk olyan ellenállhatatlan, amelyet nagyon ritkán lát az ember, pláne színházban.

Tulajdonképpen hat órán át sem tudtam betelni kettejük sokatmondó testével, kezdeményezőkedvével, válaszolni tudásával, azzal, ahogy időt és teret, az önmagukhoz, a másikhoz való viszonyukat feszegették hol szelíden, értéssel, hol pimaszul, vadul kísérletezve. Szédületes intenzitással hajtották egymást, kapaszkodtak egymás felé és egymásba, vagy éppen egymástól menekülve, a tér egy új irányába, akár felénk fordulva, rólunk sem megfélemlítve. Sajátos színházi dilemmát mutattak fel azzal, hogy miközben egymást elmélyülten figyelték – az egymásra hagyatkozásuk mindvégig nyilvánvaló volt: amennyire óvták egymást a figyelmükkel, annyira voltak kíméletlenek egymással és magukkal is –, minket is beméreték úgy, hogy a helyzetnek nemcsak a fizikalitását nyitották meg, hanem a gondolatiságát is.

A posztdramatikus előadóművészet úgy értelmeződik újra, hogy az előadás minden elemében és viszonyában szabad: semmi és senki semminek és senkinek nem fölé- vagy alárendeltje. Mint mindig, most is az alkotók állapotából ered az alkotásuk minősége. A zene, a tér, az idő, az előadó, a dramaturg, a rendező, a közönség heterogén, és jelentősen egymás mellett létezik. A dekonstrukció ilyen jellegű színpadi megnyilvánulása közben az előadás szabadon játszik a narratívákkal, amelyeket folyton újragondol, számtalan világot építve-mutatva, miközben állandóan önmagára, az alkotói folyamatra reflektál. Ez a fajta színház élénk intellektuális és emocionális figyelemre kondicionálja a nézőt, erősen részévé teszi a játéknak. Ez ilyen mértékben ritkán fordul elő – reggel tudtam elaludni, annyira pezsgtetett az, ami a színházban (és az utcában) történt. Mindjárt elmondom jobban*, mire jutottam – bár folyamatosan ezt kerülgetem.

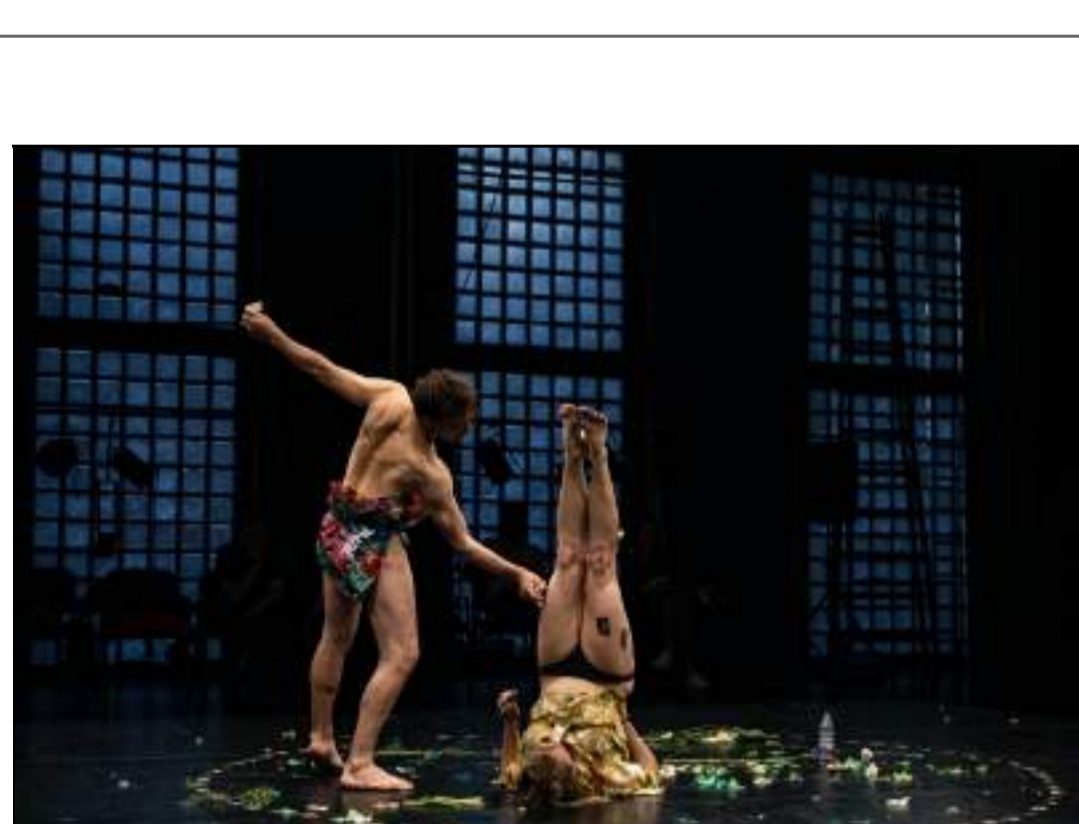
Egymásra jobban figyelnek, mint arra, hogy őket nézik, ami táncosoknál persze nem ritka, de az általuk válogatott zeneszámokból véletlenszerűen játszott tracklist fokozta ennek a figyelemnek a sűrűségét. Közismert és minőségi popzenével dolgoznak, bár lehet, van ennek egy x-generációs fókusz. A figyelmet pedig **Semira Osmanagic** élőben írt, egyre szórakoztatóbb kommentárjai kötötték le (például: *Ha meg tudod érinteni a mennyországot, az tényleg mennyország? Van még bármi, ami szent?*).

Eddig nem beszéltem a produkció humoráról, ami pedig az elsődleges viszonyulási lehetőséget kínálta nekünk, közönségnek. Ez szintén nehezen elbeszélhető, mert nemcsak az alkotókból, hanem az általuk teremtett asszociatív játék megismételhetlenségéből fakadt. A humor drámai feszültségét mutatták meg, ahogy magukat és egymást szükségszerűen komolyan vették, hogy aztán ugyanezt gúnyolják és nevetségessé tegyék. Ez csiklandósan felszabadító volt, amivel leginkább a vonatkozó társadalmi normákat vizsgálták, hogy megmutassák, magasról tesznek azokra.

A *Together* nemcsak kiszámíthatatlan önvizsgálatra készítő párbeszédet alakít a személyességével, hanem játszik a hatalmi struktúrák szerinti szerepekkel, érdekérvényesítési taktikákkal és stratégiákkal, azzal, mit jelent az együttlét és hogyan vagyunk képesek annak következményeire ránézni. Az előadóművészet egyébként is a mindenkorai közösségi ideával, a politika örökké feloldhatatlan kérdésével foglalkozik: mit jelent együtt lenni és hogyan legyünk együtt, milyen és mennyire működőképes társadalmi mintáink vannak erre. Szembeötlő volt az is, hogy kérdésfelvetésük mennyire eltér a Magyarországon megszokottól, hosz számunkra mennyire ismeretlenek azok az energiák, önkifejezések, állítások, dilemmák, amelyeket női és férfi mintaként látunk. **Leja Jurišić** és **Marko Mandić** zenék által kondicionálva az együttélés valós lehetőségeit, kényszereit kutatják. A személyes autonómiák találkozását, elviselését és megvédését. Az összetartozást az egymásra hangolódást, az én-határok bontását–újraépítését, és az ütközések küzdelmét. Az együttlétről szóló játék végső soron az én és a másik formálásának vélt és valós lehetőségéről szól.

* Az előadás címe és vizsgálatának tárgya az együtt, a közös lehetősége, és minthogy egy férfi és egy nő viszonylatát választja erre, az ember könnyen asszociál a párkapcsolatra – és a performance valóban ezzel foglalkozik, ugyanakkor a szabadság változatainak bemutatására vállalkozik.

Az előadás a szabadság felpiszkáló élményét adja. Akkor vagyunk szabadok, ha önmagunk vagyunk. Ha szabadok vagyunk, boldogok vagyunk, ha nem, akkor nem. Segít megérteni, hogy csak akkor vagyunk szabadok, ha cselekvőképesek vagyunk, ha képesek vagyunk önmagunk számára szabályokat alkotni. Az előadók saját szabadságukat próbálgatták, bemutatva azt, hogy senki nem mondhatja meg másnak, mit csináljon, mert azzal megfosztja a szabadságától.

Egy viszony minőségét a résztvevők szabadsága határozza meg, az, hogy az ember magából hogyan teremti meg önmagát. Ez a hat óra arra is rávilágít, hogy ilyen értelemben az életünk is műalkotás: aki igazán önmaga, és a saját vágyait, kreatív törekvéseit megvalósítva képes játszani és teremteni, az szabad; aki azonban más értékei szerint él, az nem. Ha passzívan elfogadjuk, ami adatik, akkor a fogyasztás állapotában élünk.

Ez az előadás minden könnyedségével és szellemességével együtt is arról szól, hogy valójában senki nem mondja meg, hogyan kell élni. A szabadság borzasztó, az életbe vetettség félelmetes, mert egyszeri lehetőség.

Leja Jurišić és Marko Mandić arra a küzdelemre mutat rá az együttélés dilemmáival, hogy van bennünk valami, ami akar valamit, amit képesek vagyunk keresztyülni, megvalósítani, akár a környezetet, a másikat is átalakítva, teremtő akarattal. Hiszen akkor vagyunk szabadok, ha az akaratumk aktív és független. Az igazi szabadság – és nem látszatválasztás –, ha saját vágyaimat, saját akaratomat újraterelem, társadalmi és fizikai meghatározottságtól függetlenül. A saját életünk megértése után lehet szabadon cselekedni. Ha a lehetőségek/lehetetlenségek ellenére képesek vagyunk változtatni az életünkön. Ez Bojan Jablanovec keze nyoma, ráismerek.

Az előadás adatlapja a MU Színház honlapján itt található.

A Műhely Alapítvány meghívására a Perform Europe East is Best című projektének keretén belül.

Proics Lilla

Címkék

Budapesti Tavasz Fesztivál 2022 | Leja Juriu0161iu0107 | Marko Mandiu0107 | MU Színház